97 TÜRKİYE'NİN GÜZEL SANATLAR DERGİSİ
2013 ŞUBAT-MART
THE FINE ARTS MAGAZINE OF TURKEY
12 TL. KDV DAHİL

rh+

artmagazine

Yılın Genç Ressamı: KADİR AKYOL

HÜSAMETTİN KOÇAN: İŞ KİBELE'DE

'Tevfik İhtiyar yine bir yarışma düzenlemiş'

Lebriz.com : Art database çalışması başlattı

ÖZEL SAYI

rh+
artmagazine

İMTİYAZ SAHİBİ
OWNER
ANTİK SANAT TİC. LTD. STİ. ADINA
TEVFİK İHTİYAR

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
GENERAL PUBLISHING MANAGER
TEVFİK İHTİYAR
tevfik@rhartmagazine.com

EDİTÖR
EDITOR
EVRİM SEKMEN BEGAN
evrim@rhartmagazine.com

SORUMLU YAZI İSLERİ MÜDÜRÜ
RESPONSIBLE MANAGER
SELÇUK DURAN

MUHASEBE VE MÜESSESE MÜDÜRÜ
ACCOUNTING AND COMPANY MANAGER
SERPİL FERMAN

TASARIM VE KURGU
DESIGN AND EDIT
ÖYKÜM PALA
oykumpala@gmail.com

REKLAM VE PAZARLAMA MÜDÜRÜ
ADVERTISING AND SALES MANAGER
ÖYKÜM PALA
oykumpala@gmail.com

ÇEVİRİLER
TRANSLATIONS
MERİ TEK

MUHASEBE
ACCOUNTING
İSMAİL ARIKAN

HUKUK DANISMANLARI
LEGAL ADVISORS
AV. SANEM YUNUSOGLU ARGUN
AV. KORAY ARGUN

YURTDIŞI TEMSİLCİLİKLERİ
REPRESENTATIVES

ALMANYA GERMANY
Sabahattin Şen
BELÇİKA BELGIUM
Münire Yurda Yüksel
munireyurdayuksel@munireyurdayuksel.com

YURTİÇİ TEMSİLCİLİKLERİ
DOMESTIC REPRESENTATIVES

ANKARA
Dilek Şener (0544 322 23 07)
dsener@hacettepe.edu.tr
ANTALYA
Mustafa Kemal Genç (0555 362 77 31)
BALIKESİR
Sezin Türk (0226 241 00 96)
ESKİŞEHİR
HalkanDemir (0536 927 25 05)
hdemir@anadolu.edu.tr
Işıltan Ataman (0222 335 05 80)
ISPARTA
Doç. Dr. Filiz N. Ölmez
(filizolmez@sdu.edu.tr)
İZMİR
Bedri Karayağmurlar (0532 463 82 80)
HATAY
Doç. Dr. Cüneyt Kurt (0535 336 92 34)
ckurt4@hotmail.com
KAYSERİ
Nurdan Karasu Gökçe (0535 371 35 51)
YALOVA
Prf. Dr. İsmet Çavuşoğlu
KONYA
Yrd. Doç. Dr. Zuhal Arda
Öğr. Gör. Ahmet Dalkıran (0332 241 30 28)
MALATYA
Necmi Karkın
(nkarkin@inonu.edu.tr)
MERSİN
Doç. Dr. Zeki Umay (0505 795 99 50)
SAMSUN
Ata Yakup Kaptan (0532 743 72 19)

RENK AYRIMI VE BASKI
COLOUR SEPARATION AND PRINTING
Mart Matbaa Sistemleri

GENEL DAĞITIM
GENERAL DISTRIBUTION
DPP DAĞITIM
Tel: 0212 622 22 22

YAYIN TÜRÜ
TYPE OF PUBLISHING
Yaygın Süreli Yayın

YURTDIŞI FİYATI
OVERSEAS PRICE
10 Euro

BASIM YERİ VE YILI
PUBLISHING PLACE AND YEAR
İSTANBUL - 2013

ADRES
ADDRESS
Valikonağı Cad. 77 / 1
Nişantaşı - Şişli / İstanbul
TEL:
0212 224 74 31
FAKS:
0212 219 83 42
WEB:
www.rhartmagazine.com
E-POSTA:
info@rhartmagazine.com

KAPAK COVER
KADİR AKYOL

8 EDİTÖR
Tevfik İhtiyar

10 SANAT GÜNDEMİ

16 LEBRİZ.COM ART DATABASE ÇALIŞMASI BAŞLATTI

22 YÜCEL DÖNMEZ'DEN 2000 METREDE GÖRSEL ŞÖLEN

24 YARATIM SÜRECİNDE ULUSAL VE EVRENSEL OLABİLMEK
Ahmet Özbek

28 YILIN GENÇ RESSAMI YARIŞMASI ÖDÜL TÖRENİ

30 YILIN GENÇ RESSAMI: KADİR AKYOL
Evrim Sekmen Becan

35 POST-MİMETİK İKONOGRAFİ
Necmi Karkın

38 RÖPORTAJ: HÜSAMETTİN KOÇAN
Tevfik İhtiyar

48 ESTETİĞİN PROBLEMLERİ
Merve Deniz

51 YAŞAMININ 75. YILINDA MAX UHLİG
Sabahattin Şen

54 DÜNDEN BUGÜNE SANATTA KADIN
Ayça Tufan

58 DOĞRU BİLDİĞİMİZDEN ŞAŞMAYALIM
Abdülkadir Günyaz

64 BULGARİSTAN GÖRSEL SANATLAR MÜZESİ "DEĞİŞEN ALGILAR VE YENİ ARAYIŞLAR: ÇAĞDAŞ TÜRK RESİM SANATI" SERGİSİ
İsmet Çavuşoğlu

68 ANKARA SANAT GÜNDEMİ
Dilek Şener

74 MÜFİT İŞLER'İN "KUBBE"Sİ
Ahmet Özel

76 KAFASI KARIŞIK DÜNYA
Evrim Sekmen Becan

80 MUSTAFA KÜÇÜKÖNER'İN BABİL KULELERİ KOMPOZİSYONLARINDA İMGELER (SİMGELER) ÜZERİNE DÜŞÜNCELER
Mustafa Bulat

84 SANATTA FEMİNİST ELEŞTİRİ
Yıldız Öztürk

96 KİTAP

DÜNDEN BUGÜNE SANATTA KADIN

AYÇA TUFAN

Kadın olmak tarih boyunca hiçbir alanda ve coğrafyada kolay olmamıştır. Kadın, yıllar boyu hakları için her alanda mücadele ederek yerini erkekle eş konuma taşıyabilmek için uğraşmıştır. Öyle ki, bu durum sanat alanında da farklı seyretmemiş ve kadın, sanat tarihçi Linda Nochlin'in 1971 yılında sorduğu soruyla sanat tarihindeki yerini tartışmaya başlamıştır: "Neden Hiç Büyük Kadın Sanatçı Yok?". Böylelikle, önemli feminist çalışmaların zeminini hazırlayan bu soru ile kadının sanat tarihi içerisindeki yeri farklı yönleriyle tartışmaya açılmış ve sanat tarihi okuması ilk kez feminist bir gözle yapılmıştır.

Erkek egemen kültür yüzyıllar boyunca kadın bedenini, estetik figürün karşılığı olarak tanımlarken, cinsel çağrışımlar uyandıran formuna, resim/heykelin nesnesi rolünü biçmiştir. Kadının bu rolden sıyrılarak kendini üretici olarak tanımlanması da ancak 70'lerin feminist eleştirisi-sanat tarihi metodolojileri ile mümkün olmuştur. Aynı zamanda dönemde yapılan çalışmalar kadının sanat alanında köklerini bulmasını da sağlamıştır. Dönemde, tüm olumsuz koşullara rağmen, batı kültürü özelinde son beşyüz yılda erkek çağdaşlarıyla eş kalitede üretmiş kadın sanatçılar günışığına çıkartılır.

"Erkek egemen kültür yüzyıllar boyunca kadın bedenini, estetik figürün karşılığı olarak tanımlarken, cinsel çağrışımlar uyandıran formuna, resim/heykelin nesnesi rolünü biçmiştir. Kadının bu rolden sıyrılarak kendini üretici olarak tanımlanması da ancak 70'lerin feminist eleştirisi-sanat tarihi metodolojileri ile mümkün olmuştur."

Elbette üretimdeki denklik ve edinilen şöhret kadın sanatçılar için ters orantılıdır. Yine bu dönem yapılan çalışmalar ışığında biliyoruz ki kadın sanatçılar ilkçağdan beri üretmişlerdir. Bununla beraber tarihsel dökümantasyonun hep dışında tutulmuşlardır. Elbette bu sorunun kaynağı sanat - sanatçı gibi tanımlamaları üreten ve yüzyıllar boyu varlık gösteren koşullar ve toplumsal parametrelerde saklıdır. Günümüzde kadın, kendini üretici konuma taşımış ve sanat pratiği içinde önemli bir yer edinmiştir. Öyleyse, tarih neden büyük kadın sanatçılardan hiç söz etmemektedir? Sorunun cevabını vermek Nochlin'in savıyla kolaylaşır ve kadınları sanat tarihinde bir kadın Michelangelo bulmaya çalışmak uğraşından ve eşdeğer bir sanatçı çıkartamamış olma kompleksinden kurtarır.

Nochlin, bir kadın Michelangelo bulmanın mümkün olmadığını çünkü burada bahsi geçen mükemmelliğin ölçütlerinin de yine erkekler tarafından oluşturulduğuna işaret eder. Bu noktada sanat tarihi, aktif bir biçimde cinsiyet farkı tanımlamaları üreten ve var olan cinsiyet politikaları ile güç ilişkileri konfigürasyonuna katkı sağlayan,

temsili bir pratikler bütünü olarak algılanmalıdır. Erkek egemen sistemin kurallarıyla yönetilen ve bu sistemin parçası olarak varolan kadın, yüzyıllar boyunca evine hapsolmuş bir biçimde yaşamış, toplumun oluşturduğu değer yargılarıyla yaşamı günü geldiğinde babanın egemenliğinden kocanın egemenliğine aktarılmıştır. Bu durum kültürler arası kimi farklılıklar gösterse de, kadınlar yüzyıllarca benzer kaderi paylaşmışlardır. Öyle ki bu durumun günümüzde dahi tamamen ortadan kalktığını söylemek ne yazık ki mümkün değildir. Tarihte kadın, farklı bir sınıfa ait olmadığı ya da güçlü bir erkek figürce desteklenmediği sürece yaratıcılığı yok sayılmış ve üretici olma şansı olmaksızın yaşamıştır. Aydınlanma çağının özgürlükçü ve demokratik söylemleri ile bir farkındalık içine giren ikincil bırakılmış sınıflar ile birlikte kadın meselesi de yavaş yavaş gündeme taşınmaya başlamıştır. Endüstri Devriminin bir sonucu olarak kadının çalışma hayatına atılması ile birlikte de iyiden iyiye görünür hale gelmeye başlamıştır.

Artemisia Gentileschi Holofernes'in Kafasını Kesen Judith 1620

Pekçok olumsuzluğa rağmen antik dönemden başlayarak sayıları az da olsa çeşitli kaynaklarda kadın sanatçılardan bahsedilir. Romalı tarihçi Pliny (M.S 23/24–79) "Doğal Tarih" adlı eserinde antik dönemde yaşamış 6 kadın sanatçıdan bahseder. Bu isimlerden bazılarıyla İtalyan şair/yazar Boccacio'nun "Ünlü Kadınlar Üzerine"adlı çalışmasında da karşılaşılır. Rönesans döneminde ise Vassari'nin 1568 yılında yayınlanan "Ünlü Heykeltıraş, Ressam ve Mimarların Yaşamları" adlı eserinde 13 kadın sanatçıya yer verilmiştir. Bu sanatçılar arasında da Properzia de Rossi, Lavinia Fontana, Elisabetta Sirani ve Artemisia Gentileschi yer almaktadır. Babalarının ressam olması noktasında birleşen bu isimler böylesi bir ayrıcalığa rağmen birçok sıkıntı çekmiş, resimlerini babalarının ya da kocalarının isimleriyle imzalayarak satmak zorunda kalmışlardır. Diğer bir değişle yeteneklerine baba/koca adı ile meşrulaştırmak zorunda kalmışlardır. Rönesans döneminde özellikle 15. yüzyıl sonlarından itibaren Levinia Teerlinc ve Caterina van Hermessen gibi Flaman kadın ressamların da aktif olduğu bilinmektedir. Heykeltıraş Luisa Roldán ise İspanya'da II. Charles'ın sarayına kabul edilmiş sanatçılardan biri olmayı başarmıştır.

18. yüzyıla gelindiğinde ise, kadın meselesi ile ilgili yazılı çalışmaların ilk önemli örnekleri

Louisa Roldan St. Gines

verilmiştir-18. yy öncesine ait birkaç tane feminist kitapçık bulunmaktadır-. 1790'da Amerikalı Judith Sargent Murrey'nin "Cinsiyetler Arasındaki Eşitlik Üzerine" adlı eseri, 1791 tarihinde de Olympe de Gouges'in "Kadın Hakları"adında bir el broşürü yayınlanır. 1792 yılında yayınlanan ve Mary Wollstonecraft'a ait "Kadın Haklarının Savunusu" adlı çalışma ise feminist tarihin ve yazının ilk önemli çalışması olarak kabul edilmektedir.

Yaşamsal kodları erkekler tarafından yazılmış kadın, tüm alanlarda olduğu gibi sanat eğitiminde de erkeklerin sahip olduğu pek çok olanaktan yoksun bırakılmasına karşılık 19.yy'da varlığını ciddi şekilde hissettirmeye başlamıştır. Pek çok amatör ve profesyonel sanatçı görsel sanat alanında aktif olarak varlık göstermeye, sergiler açıp yeni ve bağımsız gruplar içinde yer alarak fotoğraf gibi yeni disiplinlerde üretim yapmışlardır. Yine de, kadın hakları üzerine yapılan çalışmaların kesintisiz ve kolektif bir hareket olması 20. yüzyılın ikinci yarısına denk gelir. 1960'lardan itibaren ise kadın hakları ve kadının sanattaki yeri yoğun bir biçimde ele alınmaya başlanır. Daha önce de bahsedildiği gibi 1971 yılında Linda Nochlin'in "Neden Hiç Büyük Kadın Sanatçı Yok?" isimli makalesi bu konu üzerine odaklanmış ve konuyu tartışmaya açmıştır.

> "1960'lardan itibaren kadınlar sanat alanında ve yaşamda farklılaşan sorularıyla birlikte sanat yapıtında obje olmaları üzerinde durmuşlardır."

Nochlin bu soruyu sorunun bireysel bir dehadan veya onun eksikliğinden kaynaklanmadığını açılayarak toplumsal kurumların niteliğine, bu kurumların belli sınıflarda veya gruplarda neyi yasaklayıp neyi desteklediğine bağlı olarak geliştiğini açıklayarak yanıtlar. Böylelikle tartışmayı kadınların yeteneksizliği veya eksikliğinden çıkartarak başka bir alana taşır. Feminist yazının yapı taşlarından bir diğeri olarak kabul edilen 1981 tarihli "Eski Metresler: Kadınlar, Sanat ve

İdeoloji" adlı eserde ise iki kadın sanat tarihçisi Rosika Parker ve Griselda Pollock sanat eserlerine değer biçmeyi hedefleyen eleştiri ve metodolojiyi tümüyle reddederek kadının çağlar boyunca yüklendiği sosyolojik ve ideolojik kimliği irdelerler. Parker ve Pollock için var olan sanat tarihi ve bu tarihin araştırılma metodu hiçbir şekilde objektif ve bilimsel değildir. Onlar için, sanat tarihinde yapılan tercihler, dolayısıyla kabullenişler ve reddedişler son derece öznel bir yapılanma sergilemektedir. Diğer bir deyişle sanat tarihi bütünüyle ideolojik bir pratikten ibarettir.

1960'lardan itibaren kadınlar sanat alanında ve yaşamda farklılaşan sorularıyla birlikte sanat yapıtında obje olmaları üzerinde durmuşlardır. Dönemde neden büyük kadın sanatçı olmadığı sorusu sorulduğunda kadınlar, hummalı bir çalışma ile tarihte bir erkeğin gölgesi altında kalmış ya da hiç ortaya çıkartılmamış kadın sanatçıları aramaya başlamışlardır. Böylelikle erkekler tarafından yazılan sanat tarihinde yine erkekler tarafından göz ardı edilen kadın sanatçılar bulunarak gün ışığına çıkartılacak ve soru yanıtlanmış olacaktı. Fakat bu çalışmanın soruya cevap olamayacağının kavranmasıyla birlikte sorunun kökenine inilmeye başlanmıştır. Sorunun cevabı ise, en temelde kadınların yaşadığı dünyanın erkekler tarafından biçimlendirilmesi ve yine erkeklerin uygun gördüğü alanlara giriş izni olmasında yatmaktadır. Diğer yandan, çalışmayı tamamen yararsız bir uğraş olarak görmek de yanlış olacaktır. Söz konusu çalışma ile pek çok kadın sanatçı su yüzüne çıkartılmış ve bu sanatçıların çağdaşları olan erkekler kadar etkileyici üretim yapmış olmaları ve buna rağmen göz ardı edilmeleri kadının ikincil planda bırakılması durumunun köklerini oluşturan kültürel etkilerin daha net görülmesinde de faydalı olmuştur. 1970'lerde büyük gürültü koparan feminist akımın 1980'lerden sonra farklı bir yol ayrımına girerek yoluna devam etmiştir.

1970'lerden günümüze gerek feminist sanatsal pratiğe-kurama yol gösteren gerek de ivme kazandıran tüm bu çalışma ve araştırmalardan sonra bugün artık kadınların müzelere girebilmeleri için illaki çıplak olmaları gerekmediğini biliyoruz. Yakın geçmişe kadar sanat tarihi kitapları ve müze koleksiyonları referans alındığında sanki hiç kadın sanatçı yaşamamış, ya da yaşadıysa bile erkek sanatçılar kadar önemli başarılar elde edememiş gibi bir izlenime kapılmak mümkünken bugün bunun doğru olmadığı ve neden doğru olmadığı konusunda oluşmuş genel bir fikir birliği vardır.

Günümüzde kadınlar, erkeklerin sahip oldukları eğitim olanaklarından eşit bir biçimde faydalanabilmekte ve üretimlerini meşrulaştırmak için bir erkeğin imzasına ihtiyaç duymamaktadırlar. Katedilen önemli yola rağmen, gerek sanat da gerek de diğer alanlara bakıldığında tüm dünya genelinde kadınların erkeklerle, her coğrafyada eşit haklara sahip olduklarını söylemek tam anlamıyla mümkün olmayacaktır. Yaşanılan ülkenin kültürel, dinsel ve sosyolojik özelliklerine göre kadınlar pek çok ülkede hâlâ erkek egemen bir hayat sürmek durumundadır. Öyle ki, modern ülkelerin aksine bazı coğrafyalarda, değil sanatsal üretim yapmak, özgürce giyinmek hakkına dahi sahip değildir. Bu tür ülkelere mensup kadın sanatçılar yaşamlarını ancak farklı ülkelerde sürdürerek üretim yapma şansına sahip olabilmekte ve konuyu irdeleyen işler üretmektedirler.

Caterina van Hemessen Otoportre

Etkin mücadelesinin üzerinden kırk yıl geçmesine rağmen günümüzde kadın, sanat alanında önemli bir yere sahip olmasına karşın günlük yaşamda ve pekçok alanda mücadelesini hâlâ sürdürmek ve hakları için savaşmak zorundadır.